

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ПЕДАГОГІКИ,
ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему:

*Психологічні особливості дітей молодшого
шкільного віку в конфліктних ситуаціях із
однолітками*

Виконав: здобувач 4 курсу,
групи ПС-17-1
Спеціальності 053 «Психологія»
Хотько В. Л.
Керівник: Гаркуша І.В.,
PhD з соц.ком., доцент

м. Дніпро
2021 рік

АНОТАЦІЯ
кваліфікаційної роботи
Хотько Валерії Леонідівни
на тему:
«Психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку в конфліктних ситуаціях із однолітками»

Кваліфікаційна робота здобувача 4-го курсу, спеціальності «Психологія» (у форматі Бакалавр) (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро, кафедра інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи) присвячена проблемі теоретичного обґрунтування та емпіричного дослідження психологічних особливостей дітей молодшого шкільного віку в конфліктних ситуаціях із однолітками.

Визначено що конфліктологія – теоретико-прикладна дисципліна, яка вивчається з двох аспектів: теоретичного пояснення конфлікту як соціального явища та вивчення конкретних видів конфліктів.

Конфлікт – це реальне ставлення (взаємодія) між людьми або складними соціальними суб'єктами, при якому цілі одних учасників конфлікту можуть досягатися тільки за рахунок деякого обмеження, ущемлення цілей, інтересів, прав людини.

Досліджено, що у дослідницькій літературі є три рівні вивчення конфліктів: фундаментальний (методологічний), теоретичний та емпіричний. Серед причин конфліктності молодших школярів можна виділити екранні аналогії, незадоволення базових потреб, неможливість прийняти конструктивне рішення і діяти відповідно до нього, і нездатність вибудовувати відносини з іншими людьми. Емоційна нестабільність дітей, яка виникає у важких умовах навчання та соціалізації викликає конфліктні ситуації, які розвиваються у конфлікт і потребують правильних дій від педагога, щоб мінімізувати його розвиток.

Ми встановили, що міжособистісні відносини є різноманітною і відносно стійкою системою обраних, усвідомлених і емоційно пережитих зв'язків між членами контактної групи. Здатність дітей дошкільного віку до спільної діяльності вивчається в контексті взаємодії дітей у спільній (або соціальній) грі. Ми виділили сім основних причин виникнення конфліктів: з приводу вибору загальної теми гри, через ролі, псування гри, з приводу складу учасників гри, з приводу правильності ігрових дій, через іграшки, з приводу сюжету гри.

Способи впливу дітей на інших учасників ігрового конфлікту можна назвати: фізичний вплив, опосередкований вплив, психологічний вплив, словесний вплив, загрози і санкції, аргументи.

У молодших школярів конфлікти виникають у двох діадах – «учень-учень» та «учень-учитель». До зовнішніх причин конфліктів можна віднести: навчальні переваження дітей, загальну стомлюваність учнів, що ведуть до загострення протиріч; зміну шкільного (або класного) колективу і виникають при цьому труднощі адаптації новачків; загальну несприятливу морально-психологічну атмосферу в класі.

Наше дослідження базувалося на стратегії поведінки в конфліктній ситуації К. Томаса, анкеті з виявлення взаємовідносин в класному колективі, методиці рівня суб'єктивного контролю (РСК), діагностиці міжособистісних відносин Т. Ф. Лірі, методика діагностики соціально-психологічної адаптації Роджерса і Р. Даймонда.

Всі вищевказані методики дозволили отримати необхідну інформацію щодо психологічних особливостей дітей молодшого шкільного віку і виявилися досить дієвими. Однак, необхідно зазначити, що для дітей цього віку опитувальник Родерса і Даймонда виявився найбільш складним, адже така кількість питань вимагає довгої концентрації, що ще є досить складним для них.

Методики аналізу допомогли визначити, що цей шкільний колектив має чітку стратегію поведінки в конфліктній ситуації та емоційні відносини. Рівень суб'єктивного контролю майже не виходить за межі середнього як у дівчат, так і у хлопців. Та в міжособистісних відносинах дітей переважає обмежений тип.

Гіпотеза дослідження, що виникнення конфліктів серед молодших школярів обумовлено психологічними особливостями дітей і їх схильністю до конфлікту підтвердилася. Аналіз даних після проведення 5 методик діагностики дозволив виявити дітей з психологічними тенденціями до конфліктності і їх стратегії поведінки, що вказало на рівень конфліктності даного колективу молодших школярів.

Практична значущість полягає у тому, що отримані результати можуть слугувати теоретичною базою дослідження проблеми педагогічної корекції конфліктності дітей молодшого шкільного віку.

Перелік ключових слів: діти, конфліктні ситуації, конфлікт, конфліктологія, міжособистісні відносини, соціально-психологічної адаптації.

SUMMARY

Qualification work of the 4th year student, specialty "Psychology" (Bachelor's format) (Alfred Nobel University, Dnipro, Department of Innovative Technologies in Pedagogy, Psychology and Social Work) is devoted to the problem of theoretical substantiation and empirical research of psychological features of primary school children.

Conflictology is a theoretical and applied discipline that is studied from two aspects: the theoretical explanation of conflict as a social phenomenon and the study of specific types of conflicts.

Conflict is a real relationship (interaction) between people or complex social actors, in which the goals of some parties to the conflict can be achieved only through some restriction, infringement of goals, interests, human rights.

It is investigated that in the research literature there are three levels of conflict study: fundamental (methodological), theoretical and empirical. Among the causes of conflict of junior high school students are screen analogies, dissatisfaction with basic needs, inability to make a constructive decision and act in accordance with it, and the inability to build relationships with other people. Emotional instability of children, which occurs in difficult conditions of learning and socialization, causes conflict situations that develop into conflict and require the right actions from the teacher to minimize its development.

We found that interpersonal relationships are diverse and relatively stable system of choice , conscious and emotionally experienced connections between members of the contact group. The ability of preschool children to work together is studied in the context of children's interaction in joint (or social) play. We have identified seven main causes of conflict: the choice of the general theme of the game, the role, the spoilage of the game, the composition of the participants, the correctness of the game, the toys, the plot of the game.

Other participants in the game conflict can be called: physical influence, indirect influence, psychological influence, verbal influence, threats and sanctions, arguments.

In younger students, conflicts arise in two dyads - "student-student" and "student-teacher". . The external causes of conflicts include: learning overload of children, general fatigue of students, leading to exacerbation of contradictions; change of school (or class) team and there are difficulties in adapting newcomers; general unfavorable moral and psychological atmosphere in the classroom.

Our study was based on the strategy of behavior in a conflict situation K. Thomas, a questionnaire to identify relationships in the classroom, the method of subjective control (RSC), diagnosis of interpersonal relationships T. F. Leary, a method of diagnosing the socio-psychological adaptation of Rogers and R. Diamond.

All of the above methods allowed to obtain the necessary information about the psychological characteristics of children of primary school age and proved to be quite effective. However, it should be noted that for children of this age, the Roders and Diamond questionnaire was the most difficult, because so many questions require a long concentration, which is still quite difficult for them.

Methods of analysis helped to determine that this school team has a clear strategy of behavior in a conflict situation and emotional relationships. The level of subjective control is almost below the average for both girls and boys. But in interpersonal relationships of children the limited type prevails.

The hypothesis of the study that the occurrence of conflicts among younger students is due to the psychological characteristics of children and their propensity to conflict has been confirmed. Analysis of data after 5 diagnostic methods allowed to identify children with psychological tendencies to conflict and their behavioral strategies, which indicated the level of conflict of this team of primary school children.

The practical significance lies in the fact that the results obtained can serve as a theoretical basis for research on the problem of pedagogical correction of conflict in primary school children.

Key words: children, conflict situations, conflict, conflictology, interpersonal relationships, socio-psychological adaptation.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОВЕДІНКИ В ДИТЯЧОМУ ВІЦІ В КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЯХ	7
1.1 Конфліктологія як наука	7
1.2 Визначення поняття «конфліктні прояви» в дитячому віці	10
1.3. Психологічне обґрунтування конфліктів в дитячому віці	14
1.4 Особливості конфліктів дітей молодшого шкільного віку	18
Висновки до 1 розділу	22
РОЗДІЛ 2. ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ КОНФЛІКТНИХ ПРОЯВІВ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В ІГРОВІЙ І НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	23
2.1 Конфліктні прояви в іграх дітей молодшого шкільного віку	23
2.2 Конфліктні прояви у навчальній діяльності молодших школярів	27
2.3 Види конфліктних ситуацій і стратегій молодших школярів	31
Висновки до 2 розділу	37
РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНФЛІКТІВ В МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ	38
3.1 Діагностика рівня конфліктності дітей молодшого шкільного віку	38
3.2 Діагностика міжособистісних та міжгрупових конфліктів дітей молодшого шкільного віку	40
3.3 Аналіз та інтерпретація результатів дослідження	48
Висновки до 3 розділу	49
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53
ДОДАТКИ	